

Lucylla Pszczołowska (1924-2010)

TERESA DOBRZYŃSKA

(Warszawa)

24 lutego b.r. zmarła w Warszawie w wieku 85 lat Profesor Lucylla Pszczołowska – przez całe swe życie naukowe związana z Instytutem Badań Literackich PAN. Jeszcze na początku tego roku obchodziliśmy 60. rocznicę podjęcia przez nią pracy naukowej, a w ubiegłorocznej „Stylistyce” ukazał się obszerny artykuł jubileuszowy omawiający jej dorobek.

Działalność naukowa prof. Pszczołowskiej, niezwykle owocna i rozwijająca się do ostatnich tygodni życia, wzbudza podziw i najwyższy szacunek. Była autorką lub współautorką wielu fundamentalnych opracowań z dziedziny wersologii – znaną i cenioną w kraju i za granicą.

Prace Lucylli Pszczołowskiej dotyczyły różnych systemów metrycznych, budowy stroficznej oraz brzmieniowej organizacji tekstu. Ich znakomitym podsumowaniem i rozwinięciem jest monografia *Wiersz polski. Zarys historyczny* (wydana dwukrotnie – w roku 1997 i 2001), ukazująca ewolucję form wiersza i ich rolę w dziejach literatury polskiej. Monografia ta wyróżniona została prestiżową Nagrodą im. Aleksandra Brücknera; stanowi ona podstawowe kompendium wiedzy na temat wykorzystania wiersza w różnych epokach, kierunkach literackich i w poszczególnych gatunkach oraz w dziełach wybitnych autorów.

Zmarła Badaczka pozostawiła też dziesiątki drobniejszych publikacji z zakresu wersologii, poetyki i stylistyki. Część tych studiów została zebrana w tomie *Wiersz – styl – poetyka* (2002). Świadomości językowej i stylistycznej poświęcona była jedna z najwcześniejszych prac zespołowych powstałych przy udziale Lucylli Pszczołowskiej – antologia *Ludzie Oświecenia o języku i stylu* (1957).

Wielką wartość w wymiarze międzynarodowym miały prace komparatystyczne inicjowane i koordynowane przez Profesor Pszczołowską od połowy lat 70. – początkowo przy wsparciu Marii Renaty Mayenowej i Zdzisławy Kopczyńskiej, a ostatnio z pomocą Doroty Urbańskiej. Ich wyniki publikowane były w kolejnych tomach serii *Słowiańska Metryka Porównawcza*. Opracowania te, wydane w

8 zbiorach monotematycznych (tom IX został przygotowany do druku w ostatnich miesiącach życia Uczonej i czeka na wydanie), ukazały językowe i kulturowe uwarunkowania form wierszowych w różnych literaturach słowiańskich. Analiza tworzywa językowego utworów wierszowanych, przeprowadzona na dużym, statystycznie relewantnym materiale, z uwzględnieniem odrębności prozodyjnej i odmienności systemowej różnych języków, umożliwiła rzeczywiste rozpoznanie funkcji semantycznej poszczególnych ukształtowań rytmicznych, stwarzała także solidne podstawy do badania motywacji wyboru postaci wiersza w przekładzie.

Konferencje poświęcone tym zagadnieniom, współorganizowane przez Profesor Pszczołowską, skupiały przez kilka dekad najwybitniejszych wersologów z całej Słowiańszczyzny. Uczestniczyli w nich m.in. Miroslav Červenka, Michał Gasparow, Svetozar Petrović – uczeni cieszący się najwyższym uznaniem na forum międzynarodowym. Rezultaty badań tego wielonarodowego zespołu wzbogaciły nie tylko dorobek sławistyki, ale wniosły też istotny wkład do metodologii badań nad wierszem w perspektywie ogólnościowej.

Dzięki inicjatywom prof. Pszczołowskiej Instytut Badań Literackich stał się w Polsce głównym ośrodkiem studiów nad wierszem i jedną z niewielu liczących się instytucji naukowych na świecie, w których wersologia uprawiana była na najwyższym poziomie metodologicznym. Badania te uwzględniały szeroki kontekst historyczny i kulturowy, co szczególnie dobrze widać w zainicjowanych przez prof. Pszczołowską studiach kontrastywnych prowadzonych wraz z grupą badaczy ukraińskich. Ich wyniki ogłoszone zostały w tomie *Na styku kultur: wiersz polski i ukraiński* (2007).

Obok pracy badawczej Lucylla Pszczołowska zajmowała się z dużym powodzeniem dydaktyką. Prowadziła wykłady i seminaria na Uniwersytecie Warszawskim, w Akademii Teologii Katolickiej i na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Amsterdamie, gdzie przez kilka lat nauczała historii i teorii literatury. Uczestniczyła również w działaniach Instytutu na rzecz najszerszego środowiska polonistycznego, współpracując z Komitetem Głównym Olimpiady Literatury i Języka Polskiego, za co została odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej. W związku z tą działalnością pedagogiczną i popularyzatorską powstała Jej cenniona w środowisku akademickim książeczka *Dlaczego wierszem* (1963; wyd. 2 uzup.: 2003).

Wiele czasu i trudu Uczona poświęciła różnym działaniom zespołowym i pracom redakcyjnym. Była członkiem Rady Naukowej Instytutu Badań Literackich w kilku kadencjach. W 1969 r. została redaktorem naczelnym serii: *Poetyka*. Za-

Chronicle

Lucylla Pszczółowska (1924-2010)

rys Encyklopedyczny. Przez ponad 20 lat współpracowała z komitetem redakcyjnym „Pamiętnika Literackiego”, gdzie od 1982 r. prowadziła dział poświęcony badaniom nad językiem artystycznym. We wszystkich tych gremiach była bardzo aktywna, wspierała kolegów swymi mądrymi, czasem krytycznymi opiniami – zawsze mającymi na uwadze wysoki poziom badań.

Najwięcej Profesor Lucylli Pszczółowskiej zawdzięcza Pracownia Poetyki Teoretycznej i Języka Literackiego, którą kierowała bezpośrednio przez 12 lat, od roku 1981, i nad którą roztaczała opiekę naukową także po przejściu na emeryturę, właściwie do końca życia. Dla młodszych badaczy była autorytetem naukowym i przewodnikiem życiowym, wzorem rzetelności i pracowitości. Ceniliśmy Ją jako człowieka mądrego i niezłomnego.

1874

The following is a list of the names of the persons who have been named in the various reports of the Board of Directors of the Central National Bank, during the year ending 31st December 1874.

At a meeting of the Board of Directors, held on the 15th day of January, 1875, the following names were presented:

George H. Rouse, President;
 J. J. Van Hook, Vice President;
 J. S. Lunt, Treasurer;
 J. G. Thompson, Secretary.

The following is a list of the names of the persons who have been named in the various reports of the Board of Directors of the Central National Bank, during the year ending 31st December 1874.

At a meeting of the Board of Directors, held on the 15th day of January, 1875, the following names were presented:

George H. Rouse, President;
 J. J. Van Hook, Vice President;
 J. S. Lunt, Treasurer;
 J. G. Thompson, Secretary.